

miserte kontrollerte undersøkelser. De har sterkere beviskraft enn alle andre undersøkelser. Men vi må også ta på alvor at slike undersøkelser langt fra gir noe fasitsvar på klinikerens utfordringer. De vil nesten alltid ha en så forenklet behandlingsprotokoll (bare en type intervensjon) og snevre resultatmål (som regel symptomnivå), at det blir vanskelig å vurdere resultatenes validitet for vanlig praksis. Dette problemet forsterkes ytterligere ved at inklusjons- og eksklusjonskriterier skaper så spesielle pasientmaterialer at det er vanskelig å vite hvilke pasienter funnene er gyldige for. Derfor må slike undersøkelser suppleres med andre design og andre undersøkelsesmetoder. Denne boken vil det gjøre det vanskeligere for de skråsikre, men for dem som ønsker nyansert og grundig diskusjon, er den etter min mening en gullgrube. Den burde leses av forskere, klinikere og administratører med ansvar for tilbud til pasienter med psykiske plager.

Svein Friis
 Psykiatrisk divisjon
 Ullevål universitetssykehus

Psykiske lidelser i samfunnsperspektiv

Reidun Norvoll, red

Samfunn og psykiske lidelser

302 s. Oslo: Gyldendal, 2002. Pris NOK 320
 ISBN 82-05-30150-6

Det er alltid nødvendig med fokus på sammenhengen mellom samfunnsmessige forhold og psykiske lidelser. Det er også lett å peke på områder som kan forbedres.

Hensikten med denne boken er å gi en introduksjon til samfunnsvi-

tenskapelige perspektiver på psykiske lidelser, psykisk helsevern og psykiatri.

Reidun Norvoll, som er både sykepleier og sosiolog, har redigert boken. Hun har skrevet fem av de tolv kapitlene; om samfunnsfagenes bidrag til kunnskap om psykiske lidelser, samfunnsvitenskapelige perspektiver på psykiske lidelser, psykiske lidelser som sosial prosess, makt og kontroll innenfor psykisk helsevern samt et avslutningskapittel. Christine Friestad (sosial ulikhet og psykiske lidelser), Nora Sveaas og Marianne Jakobsen (erfaringer fra psykososialt arbeid med flykninger), Sunniva Ørstavik (en teoretisk analyse av brukerperspektivet), Kari Ludvigsen (forståelse og praksis knyttet til psykiske lidelser 1850–1920), Per Bernhard Pedersen (deinstitusjonaliseringen av det psykiske helsevern), Helge Ramsdal (om

formingen av det kommunale psykiatريفeltet) og Trond Hatling (om bruk av tvang innenfor psykisk helsevern) er de øvrige bidragsytere.

Boken gir en grundig og interessant beskrivelse av mange sosialpsykiatriske aspekter. Men man sitter av og til igjen med en opplevelse av at eksempelvis bruk av medikamenter og tvangstiltak har som hovedhensikt å tilfredsstille behandlernes kontrollbehov og ikke genuine ønsker om å hjelpe pasientene.

Det mest pasientnære kapitlet er det om innvandrere, og det blir for denne anmelder også det mest spennende. Det bidrar til å rette fokus mot muligheter fremover, og ikke så mye om urett som er begått bakover i tid. Det tilbakeskuende perspektivet blir mest uttalt i det åttende kapitlet, som dekker perioden 1850–1920. Her ville det vært interessant med en oppdatering om dagens situasjon.

Avstanden til dagens praktiske psykiatri blir derfor i største laget. De fleste sentrale norske psykiatriske klinikere og forskere er ikke siteret i den ellers meget omfattende litteraturlisten. En stor og viktig internasjonal studie om tidlig intervensjon ved psykoser (TIPS), som ledes fra Norge, er heller ikke nevnt, selv om målsetningen er å hjelpe alvorlig psykiatrisk syke tilbake i en samfunnsfunksjon så tidlig som mulig.

Til tross for disse innvendingene anbefales boken til alle som ønsker å se psykiatrien i en bredere samfunnsmessig perspektiv.

Øivind Ekeberg
 Akuttmedisinsk avdeling
 Ullevål universitetssykehus

Uspesifikt om laboratorieanalyser

Vincent Marks, Thomas Cantor, Dusan Mesko, Rudolf Pullmann, Gabriela Nosavola

Differential diagnosis of laboratory medicine

A quick reference for physicians. 1100 s, tab. Heidelberg: Springer, 2002. Pris USD 49,95
 ISBN 3-540-43057-1

Boken er ifølge forordet skrevet for leger innen alle spesialiteter, tannleger, laboratorieteknikere, farmasøyter samt medisin- og sykepleiestudenter. Boken er tettpakket med informasjon om ulike laboratorieanalyser og om hvordan disse slår ut ved ulike lidelser.

På 570 av bokens 1100 sider beskrives 850 ulike analyser med en kort redegjørelse for biokjemien i tillegg til en opplisting av sykdommer hvor den aktuelle parameteren er økt eller redusert. Boken blir i denne delen for massiv, og det er vanskelig å se hvilke sammenhenger som er viktige og hvilke som er uten særlig klinisk betydning. For eksempel beskrives aspartataminotrans-

ferase over vel tre sider, hvorav én angir i alfabetisk rekkefølge 288 årsaker til høy verdi. På ytterligere en side listes fortløpende 345 medikamenter som kan interferere med selve analysen.

I neste hovedavsnitt er det den omvendte historien. Her presenteres det over 200 sider ulike kliniske tilstander, og dertil hørende forventede endringer for utvalgte analyseparametere. Endringer er angitt med pil opp eller ned. Det er ingen gradering utover «økning» og «reduksjon», hvilket blir for enkelt og uspesifikt for flesteparten av sammenhengene mellom sykdom og analyse.

I den tredje delen tar forfatterne nok en gang for seg medikamentinterferens ved ulike analyser, i en liste med utgangspunkt i medikamentets generiske navn og piler som angir påvirkning av analyseparameter. Dette er samme informasjon som er gitt i omtalen av hver enkelt analyse. Undertegnede mener at informasjon om medikamentinterferens i noen sammenhenger er viktig, men at informasjonen gitt i denne boken både er for massiv og for lite spesifikk. Vi har bedre oppslagsbøker til slikt. Undertegnede har også mistanke om at det meste av denne informasjonen er hentet fra standardboken *Drug effects in clinical chemistry*. Den er det henvist til i «Acknowledgements».

Boken omfatter også et lite avsnitt om analyser i andre materialer enn det mest vanlige. Det er snakk om analyser i peritonealvæske, spytt, tårevæske, svette, synovialvæske osv. Dette finnes det lite informasjon om i litteraturen for øvrig og kunne vært svært nyttig hvis den var mer spesifikk. Det er angitt at laktat i synovialvæske er økt ved artritt, men dette har liten nytte når man ikke vet hva referanseverdiene er for denne analysen. Og det er ikke oppgitt. Det er i tabellform angitt referanseverdier for noen analyseparametere i uvanlige materialer, og det er nyttig informasjon.

Forfatterne av denne boken har hatt store ambisjoner og intensjoner med denne boken. Undertegnede mener at den er av liten verdi, både i klinisk hverdag og i en laboratorieavdeling, fordi informasjonen er for tettpakket og for lite spesifikk.

Tor-Arne Hagve
 Klinisk-kjemisk avdeling
 Rikshospitalet